

Abraham

Innehåll

Abraham

- 1 Början: Herren sade ...
- 2 Uppbrott, fall, upprättelse
- 3 Världshistoriens stormar och kyrkans lilla skepp
- 4 Anfäktelse
- 5 Att hjälpa Gud på traven
- 6 Förbundet bekräftas
- 7 Abrahams förbön
- 8 Äntligen

Studiefrågor

Abraham

1 Början: Herren sade ...

{biblink}

Från min barndom minns jag hur min mor reagerade på den av någon vetenskapsman framlagda teorien att Abraham aldrig existerat. »För mig är det ungefär som om man skulle säga att Staberg aldrig har existerat", sade hon. Staberg var en kyrkegubbe i hennes barndomsbygd. Eftersom hon hade känt honom personligen, kunde hon inte låta övertyga sig om att han inte hade funnits till, och samma var förhållandet beträffande Abraham, vars tro och lydnad, frestelser och syndafall var henne så förtrogna att hon kände sig nära bekant med honom.

Här är inte platsen att diskutera de vetenskapliga hypoteserna angående Abrahams historiska existens. Den som tror på Jesus Kristus, låter inte övertyga sig om att Abraham inte skulle ha funnits till. Personligen bekant kan man känna sig vara även med en diktad person, men när Jesus säger att Abraham på sin tid hade fröjdat sig åt att en gång få se Kristi dag, att han hade fått se den och blivit glad (Joh 8:56), så säger oss detta, att Jesus hade gemenskap i anden med denne Guds vän. Nya testamentet är obegripligt för den som inte har gjort sig bekant med Abraham. Över sjuttio gånger nämnes hans namn i de nytestamentliga skrifterna, och framför allt sker detta när det gäller att tala om tro eller att förklara vad tro är. Men tro är ett huvudord i evangelium om Kristus.

Jesus själv talar gärna om Abraham. Saligheten framställs av honom som en vila i Abrahams sköte, Luk 16:22-25, eller som ett gästbud i sällskap med Abraham, Matt 8:11, Luk 13:28f. Att Sackeus kom till tro, sättes av Jesus i förbindelse med att han var en Abrahams son, Luk 19:9, och att den lilla hopkrumpna gumman, vars huvud hängde ner mot knäna, blev i bokstavlig mening upprättad, det motiverar han med att också hon var en Abrahams dotter, Luk 13:16. Men innerst gäller det inte den genealogiska härstamningen från Abraham — den kunde förverkas genom att stå Kristus emot, och den som så gör, honom räknar Jesus inte som en Abrahams son, Joh 8:39ff, liksom ej heller Johannes döparen gjorde det, Mark 3:9. Men när Jesus säger att folk skall komma från östan och västan och sitta till bords i Guds rike med den Abraham, från vilken så många av hans köttsliga avkomlingar skall avvisas, så har vår Frälsare därmed givit tillkänna, att det rätta sonskapet till Abraham av andlig art och sträcker sig genom alla stammar folk och tungomål. Detta har Paulus utvecklat, bland annat i Rom 4 och Gal 3 och 4. För Paulus är tro framför allt att gripa tag i Guds löften, och ur den synpunkten skildrar han Abrahams tro. För Jakob är tron framför allt lydnad, och även till denna syn passar Abraham som exempel. Hos Hebréerbrevets författare kan tron sägas vara att utbyta det synliga mot det som intet öga sett, och även här får Abraham tjäna som den stora förebilden, Hebr 11:8-20. Vad tro på Kristus är, kan Nya testamentet inte utveckla utan att ta fram Abraham som åskådningsmaterial.

Abrahams historia börjar i Första Mosebokens elfte kapitel. Från tionde versen präglas kapitlet av en sövande monotoni. Släktled efter släktled rasslar fram i torra data om namn och ålder, det är som när en ankarkätting halas in och länk efter länk dyker upp ur det dyga djupet, skymtar för ögat någon sekund och så försvinner i fartygets skrov. När uppräknningen hinner fram till Terahs Abrahams fader, blir den en aning utförligare i sina uppgifter: ett preludium till det drama som skall begynna i tolfte kapitlet. Men i stort sett är även Abraham (då ännu kallad Abram) bara ett namn i en namnlängd, fram till det ögonblick då Gud talar till honom. Då börjar det hända saker. Detta är typiskt för all troserfarenhet och igenkännligt för varje trosmänniska. Fram till det ögonblick då Gud började tala var allt bara länkar i en monotont rasslande kedja av orsak och verkan. I mitt eget liv var det så: vakna eller väckas om morgonen, borsta tänderna och raka sig, gå till jobbet, komma hem, se mer eller mindre likgiltiga saker i TV, gå och lägga sig — och sedan samma ramsa omigen och omigen. Så var det också med släktets historia, så som man såg den utan Gud: födas, växa upp, få barn, åldras, dö. Krig, fred, krig igen och så kallad fred igen. Terror utövad av stormakten A avlöst av terror utövad av stormakten B och så vidare. Men så talade Gud till en människa, och om människan då lyssnade och lydde, bröts den kedja som fjättrat oss och någonting helt nytt började.

I en hjältedikt går det inte till på det sättet, och här liksom överallt i Bibeln är det viktigt att veta, att man måste tänka bort det heroiska momentet, annars missförstår man det hela. En hjältedikt skulle ha börjat med Abrahams märkliga bedrifter, kanske redan i späda år. Men denna historia börjar med att Gud talar och Abraham hör. I begynnelsen var ordet, Guds ord. Därmed börjar världsskapelsen, någonting som den heroiska människan alltid har funnit anstötligt. Ingen har tolkat den anstötten bättre än

Goethe, när han låter Faust slå upp sitt nya testamente och börja läsa Johannesevangeliets inledningsord:

»Geschrieben steht: 'Im Anfang war das Wort!
Hier stock' ich schon. Wer hilft mir weiter fort?
Ich kann das Wort so hoch unmöglich schätzen,
Ich muss es anders übersetzen,
Wenn ich vom Geiste recht erleuchtet bin.
Geschrieben steht: Im Anfang war der Sinn
Bedenke wohl die erste Zeile,
dass deine Feder dich nicht übereile!
Ist es der Sinn, der alles wirkt und schafft?
Es sollte stehn: Im Anfang war die Kraft!
Doch, auch indem ich dieses niederschreibe.
Schon warnt mich was, dass ich dabei nicht bleibe.
Mir hilft der Geist! Auf einmal seh ich Rat
Und schreibe getrost: Im Anfang war die Tat!«

(I Viktor Rydbergs översättning:

»Det skrivet står: 'I förstone var ordet';
Här redan sjunker pennan ned till bordet;
Så högt kan ju omöjligt ordet skattas,
Det måste annorlunda fattas.
Och andas jag en helig siarluft,
Så skriver jag: 'det första var förnuft'.
Men pennan måste åter vila,
att ej hon må sig överila.
Har allt sitt upphov ur förnuftet haft?
Det borde stå: 'I förstone var kraft'.
Men innan än jag nederskrivit detta,
Så hejdas jag och finner bättre råd,
Ja, anden hjälper mig, jag har det rätta
Och skriver trygg: 'i förstone var dåd!'«)

Nazismen var från en sida sedd hjälteyrkan. Inte för ro skulle blev ett av nazisternas slagord: Im Anfang war die Tat! (I förstone var dåd.) Inte enbart stordåd utan även och ej minst illdåd, nidingsdåd. Hjälteglorian är bedräglig. Det har människan svårt att lära sig. Men Bibeln vet det, rätt igenom, från pärm till pärm. Vad stort som sker i Guds rike, det börjar inte med mänskliga stordåd utan med Guds ord och tron som griper tag i ordet.

Och ordet som kom till Abraham innebar en befallning att bryta upp från allt som var honom hemvant och kärt på jorden och från alla yttre trygghetsgrunder, så som Jesus mer än en gång under sin jordevandring (men också nu på 1900-talet) befäller någon enskild människa att bokstavligen lämna allt vad hon äger och har för att följa honom. Som en modern motorsåg snabbt och obehagligt skär igenom bark, splintved och kärnved, så skär Guds ord igenom alla Abrahams trygghetsgrunder: land, släkt, fadershus — och det är att märka att dessa kollektiv på hans tid motsvarade vad en humanitär stat, en kommunal socialvård och ett organiserat pensionsväsende innebär av trygghet för den enskilde. Men naturligtvis betydde allt detta ännu mer än så: familjen med dess innerliga band av personlig tillgivenhet och odelat förtroende ger en trygghet av annan art än någonsin ekonomiska garantier kunnat ge.

När nu befallningen om uppbrott kommer till honom, hade det varit naturligt att fråga: Vart? Men även den frågan har Gud från början vridit ur handen på Abraham, ty redan i själva befallningen ligger svaret: Till ett land som jag skall visa dig.

En småskolelärarinna berättade för mig en gång, att hon i sin klass hade haft en liten pojke, som var så mentalt handikappad, att han under ett helt läsår inte hade kunna prestera svar på en enda fråga. När klassen så hade läxan om Abrahams uppbrott och lärarinnan frågade, varför det måste ha varit svårt för Abraham att lyda befallningen, räckte pojken för första gången upp handen fick frågan. Hans svar blev: »Han vesste ente hurna husa va på de stället sum han sulle te». För en lantbrukare som säljer sin gård och flyttar till en ny är det ju rena vanvettet att inte först ha tagit reda på hurdana ekonomihuset och bostaden är på det nya stället. Det hade pojken klart för sig, och trots alla skillnader i livsvillkor för en svensk lantbrukare på 1900-talet och en österländsk nomadhövding tvåtusen år före Kristus, hade pojken riktigt fattat det svåra, det mänskligt sett orimliga, rentav vanvettiga i Abrahams uppbrott: att bryta upp från allt som gav livet trygghet och skydd utan att ens veta vilket land han skulle utvandra till, ty den upplysningen hade Gud förbehållit sig att ge honom senare, när han väl hade givit sig ut på vandrigen.

Åter anmäler sig parallellen: Jesu lärjungar, av vilka de först kallade, enligt Gullbergs tolkning, uttryckte sin situation med orden:

»... vi vänta icke något gott av detta,

men han som gick förbi befallde så».

Detta är tro. Märk hur ofta tro och lydnad står tillsammans i Nya testamentet (Rom 1:5, 16:26, Hebr 11:8) eller hur ordet lydnad kan ersätta ordet tro (Apg 6:7, 2, Tess 1:8, 1 Petr 1:14).

2 Uppbrott, fall, upprättelse

På troslydnad följer ökad insikt i Guds vilja och avsikt. När Abraham har tältat vid Mores terebint (siarens terebint) i Kanaans land, uppenbarar Gud för honom att det är detta land som skall givas åt hans efterkommande. Tanken ledes till Jesu ord i Joh 7:17: Om någon vill göra hans (Faderns) vilja, så skall han förstå ..

Men strax efter denna episod kommer, i samma tolfte kapitel, den bedrövliga historien om hur Abraham, för att rädda sitt eget liv, låter Sara hamna i den egyptiske konungens harem. Abrahams nödlögn, att Sara är hans syster, gör att Farao anser sig oförhindrad att handla så.

Antijudisk propaganda har här funnit en godbit. Eftersom man inte kan tänka sig att historien om Abraham är annat än hjältehistoria, låter man nödlöggen och allt vad den drar med sig höra till hjältedaterna. Man framställer den judiska moralen som någonting så föraktligt, att den skulle berömma Abrahams fintlighet och lögnaktighet, för att inte tala om fegheten att utlämna sin älskade för att klara sig själv. Beviset för att allt vad Abraham här gör skulle vara berömligt enligt judisk syn hämtar man ur det faktum, att Abraham blev rik på kuppen. Se bara, vilket listigt sätt att förvärva förmögenhet!

Dessbättre behöver man inte vara vetenskapsman för att se att detta är fel. Hedningen Farao kallar till sig Guds vän Abraham och säger till honom: »Vad har du gjort mot mig!» Farao förehåller honom hans lögn och vad den dragit med sig. Och Abraham står svarslös. Vidare ger Farao honom tillbaka hans hustru och beordrar sina män att se till att de båda snabbast möjligt kommer ur landet. Den kulturkrets torde vara okänd, där det anses hedersamt att bli visad på dörren.

Denna historia är lika litet som någon annan del av berättelsen om Abraham avsedd att visa vilken duktig karl han är. Tvärtom berättar den om ett av Abrahams många nederlag i tron. Och vad angår den rikedom han förvärvade genom sin lögn, så blev det inte till välsignelse utan till förbannelse.

Så vänder Abraham åter till Kanaan, det land där han tältade än här, än där, som gäst och främling, mer eller mindre rättslös och beroende av de mera bofasta invånarnas välvilja. Och de enda byggnadsminnesmärken han lämnade efter sig, när han dragit upp sina tältpålar, var altaren där han tillbett Gud.

Men rikedomen från Egypten blev olycksdiger. Den bestod huvudsakligen av boskap, och nu visade det sig att betena inte räckte till för både Abraham och Lot. Det uppkom tvist och träta, inte mellan dessa två, men mellan deras boskapsherdar. När gräs om egna fördelar uppkommer inom Guds folk, då sker det mellan dem som inte personligen har gjort sitt val att bryta upp och byta det synliga mot det osynliga, de jordiska trygghetsgrunderna mot Guds löften. Man kan jämföra med 4 Mos 11:4, där det inte är israeliterna själva, utan den blandade folkhop som följde dem, som greps av lystnad — men sedan detta skett, smittade lystnaden och därmed också missnöjet och ledan av sig på Guds folk. Och det tör väl hända, att herdarnas tvist i någon mån grumlade det förtroliga förhållandet även mellan Abraham och brorsonen Lot.

Hos Abraham framträder gång på gång ett drag av passivitet, en benägenhet att överlåta initiativet åt andra. Detta drag hör till hans naturliga utrustning och är i och för sig varken något gott eller något ont. Gud kan välsigna det, men det kan också av frestaren nyttjas för att bereda hans fall. Den här gången blir Abrahams eftergivenhet till välsignelse. Han, som var den obestridde ledaren, hade utan tvivel kunnat säga till Lot: Jag förbehåller mig de bästa betesmarkerna, så får du ta resten. I stället överlät han Lot att välja. Och Lot valde utan tvekan den vattenrika och bördiga dalgång där Sodom och Gomorra låg. Resten, med torrare och magrare beten, blev Abrahams lott. Andliga faktorer, såsom betänkligheter mot den moraliska miljön i Sodom, spelade inte någon avgörande roll för Lot, trots att han var en from man. Här var det fråga om prioriteringar.

Jag talade med ett ungt prästfolk om en ur många synpunkter lockande tjänst som erbjöds prästen i Storstockholm. Men hustrun inlade ett bestämt veto. Inte så länge barnen är små. De ska inte få sina avgörande barndomsintryck i Stockholm! — Naturligtvis beaktade båda behovet av en kristen insats i Stockholm. Vid en senare tidpunkt i sitt liv hade de troligen varit beredda att gå. Men inte nu, för barnens skull. Ekonomiska och andra yttre faktorer spelade inte den minsta roll, när det gällde barnens andliga bästa.

När Abraham försakat det bästa av det utlovade landet, styrkte Gud honom genom att förnya löftet om hela Kanaan såsom det land som Abrahams avkomlingar skulle besitta. Och Abraham byggde på nytt ett altare och åkallade sin Gud.

3 Världshistoriens stormar och kyrkans lilla skepp

Var Abraham av naturen passiv, så kunde dock en hotande katastrof uppbåda inre resurser hos honom av stora mått. I fjortonde kapitlet är katastrofen nära. Om de »fyra stora», konungarna Amrafel, Arjok, Kedorlaomer och Tideal förintade de fem småkonungarna och deras riken, var faran överhängande att Abraham och därmed också det blivande Gudsfolket skulle

utplånas ur historien. Om Lot hade tagits tillfånga, kunde detsamma hända Abraham. Och fångarnas öde skulle sannolikt bli döden.

Vad angår de fyra storkonungarna, så var det tidigare vanligt att identifiera Amrafel med Hammurabi, den babyloniske konung som omkring 2000 år f Kr befriade Babel från Elams herravälde. Men den tydningen anses numera, trots ljudligheten, vara felaktig. Namnet Arjok anses vara av hurritiskt ursprung & hurriterna identifieras av några med karierna, som bodde i norra Syrien i första årtusendet före Kristus och torde vara identiska med karéerna, 2 Kon 11:4. Kedorlaomer torde vara ett elamitiskt namn, och Tideal är säkert samma namn som Thudalia, ett namn som bars av flera hettitiska kungar. För närmare upplysningar om elamiter och hettiter hänvisas till gängse uppslagsböcker. Vad som här nämnts avser att styrka, att här inte är fråga om fritt fantiserande. I samma riktning visar bl a en sådan uppgift som den i v 10, där det ordagrant står: »Siddimsdalen var den ena asfaltgropen efter den andra.» Romarna kallade Döda Havet »asphaltites» därför att stora asfaltklumpar flöt på dess vatten.

När allt går under för de fem smårikerna, kommer (v 13) en av de överlevande till »Abram, hebréen». Hebré, en benämning som annars inte brukar användas på Abraham, innehåller ett moment av främlingskap. Det är en erfarenhet som bekräftats bl a under senaste världskrig, att när allt jordiskt tas ifrån människor, söker de sig till dem som hela tiden varit främlingar på jorden och inte ävlats efter dess rikedomar eller njutning. Det är hos dem man söker råd, när det verkligen gäller.

Abraham var i förbund med Mamre, Eskol och Aner & de senares namn tolkas ibland som benämningar på hela klaner, och till Abrahams 318 man skulle i så fall komma kanske flera hundra eller ett par tusen. Hur därmed än må förhålla sig, så var det en i antal mycket underlägsen trupp som den gången vann en stor seger. Lot och övriga fångar befriades, och det av storkonungarna tagna bytet fördes tillbaka. Om allt detta kan man fatta sig kort. Avsikten torde inte vara att framhålla, att Abraham, förutom annat, var framstående som härförare. Snarare har vi att av den berättade händelsen hämta den lärdomen, att även om Guds folk är som en liten bräcklig öppen båt på det stora, stormande folkhavet, så sörjer Gud för att den lilla båten inte under, även när stora, stolta fartyg förliser. Hitler grundade tredje riket för de närmaste tusen åren & det bestod i 12 år. Guds kyrka, som han och så många andra världshistoriska tyranner velat krossa, består i dag och skall bestå genom tiderna.

Slutet av fjortonde kapitlet berättar om Abrahams ja och nej: ja till Melkisedek, nej till konungen av Sodom. Melkisedek, vars namn betyder »rättfärdighetens konung» och vars stad heter Salem, ett namn som betyder »frid» och identifieras med namnet Jerusalem & denne Melkisedek, som »står där utan fader, utan moder och utan släktledning, utan begynnelse på sina dagar och utan ände på sitt liv och likställes med Guds Son» (Hebr 7:3), han låter bära ut till Abraham bröd och vin. Redan Gamla testamentets fromma såg sambandet mellan denne Melkisedek och den kommande Messias, såsom Psalt 110 visar, och i Nya testamentet har Hebréerbrevet låtit honom framstå som en förebild till Jesus Kristus. Och så har den kristna kyrkan fortsatt att betrakta honom. Hans bröd och vin förebildar sålunda Herrens nattvard. Att han på en gång var både präst och konung innebär en profetia om Jesu prästerliga och konungliga ämbeten (prästerligt i förbön och offer, konungligt i styrandet av Guds folk och i kampen mot de andliga fienderna). Namnet »Rättfärdighetens konung» siar om den som skulle vinna åt syndare en evig rättfärdighet hos Gud, och att hans kungastad heter Sa_lem, Frid, betyder att, såsom Paulus säger i Romarbrevet, vi som blivit rättfärdiggjorda av tro, har frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus (Rom 5:1). Och att han, som Hebréerbrevet säger, står där utan fader och moder, syftar för de kristtrogna på att Kristus som människa inte har någon fader, men såsom Gud inte någon moder.

Denne Melkisedek välsignade Abraham och bekräftade därmed i profetisk ande det löfte om välsignelse som hade givits honom av Gud. Och Abraham gav honom tionde av allt sitt krigsbyte. Så långt om Abrahams ja till Melkisedek.

Omedelbart därefter berättas om hans nej till konungen av Sodom. Enligt gällande rätt hade segraren, alltså Abraham, äganderätt till allt krigsbyte. När konungen i Sodom begär att få överta människorna & av vilka många var slavar och alltså betraktades som handelsvara & så kunde hans anhållan anses obillig. Men Abraham inte bara låter honom få vad han begär, han avstår dessutom från allt övrigt byte: inte så mycket som en skorem eller tråd vill han behålla. Varför? Kanske står de avstående från rikedomar i samband med de bittra erfarenheter han haft av den förmögenhet han tillskansat sig i Egypten. Han har fått lära sig en läxa: Allenast Gud gör den fromme rik.

4 Anfäktelse

Femtonde kapitlet låter oss se Abraham som en redan åldrad man klaga inför sin Gud över att han inte har någon avkomling & hur skulle då löftet om att bli fader till ett stort folk kunna bli verklighet? Som svar på denna Abrahams fråga ger Gud honom nu löftet om en son, ett löfte som dock får vänta mycket länge på sitt infriande: hela sex kapitel fyllda av händelser ligger emellan löfte och uppfyllelse. Kampen om att kunna tro trots allt står hård. I nattens mörker kämpar Abraham med gamarna, som vill snappa bort hans offer & en tidlös giltig bild av trosmänniskans kamp för att jaga bort tvivlets och anfäktelsernas svarta fåglar. Men Gud lämnar honom inte utan vittnesbörd. Och det är i detta samma kapitel som vi ser Abraham stå under stjärnhimlen, där varje stjärna är en bild av ett Guds löfte, denna bild som Beskow låter predika genom sitt berömda mosaikfönster i Skara domkyrka och som Levi Pethrus översatt till strofer och toner i den kända sången:

Gör såsom Abraham gjorde, blicka mot himlen opp,
medan du stjärnorna räknar, växer din tro, ditt hopp...

Men före honom har Lina Sandell fångat samma bild i en dikt, där stjärnorna får betyda Guds välgärningar i det förgångna — varje sådant »Guds kärleks bevis» är samtidigt ett löfte om hans hjälp i kommande tider.

Likt stjärnornas tallösa skara de hava ej namn eller tal,
men stråla likt dessa så klara jämväl i den mörkaste dal...

Men är det inte omtolkning att säga, att stjärnorna här står som en bild av Guds löften i allmänhet? Enligt texten gäller det endast löftet om att ett stort folk skall komma av Abraham, ett folk så stort att det är lika svårt att räkna dess medlemmar som att räkna stjärnorna. Ja, visst står detta i texten, och i första hand gäller detta löfte Israel som nation, »Israel efter köttet», som det heter hos Paulus. Men i sista hand och i djupaste mening avser det Israel i det nya förbundet, med andra ord Kristi församling. Det är ju dessa som skall lysa som stjärnor, alltid och evinnerligen, Dan 12:3, Matt 13:43, 1 Kor 15:41f, dessa som genom tron på Kristus har fått frid med Gud, de är i andlig mening Abrahams säd. Höjdpunkten i femtonde kapitlet ligger i orden: »Han (Abraham) trodde på Herren, och han räknade honom det till rättfärdighet». Det förbund som Gud slutit med honom och som i denna berättelse förnyas, framstår särskilt i detta kapitel som ett förbund grundat på Guds löfte. Ingenting nämnes här om något villkor, än mindre om någon motprestation från Abrahams sida. Här är fråga om ett rent nådesförbund. Att Abraham mot alla odds satte tro till Guds löfte, räknades honom till rättfärdighet. Abraham, vars tillkortakommanden, brister, ja synder vi bevitnat och skall få bevittna även senare, räknas rättfärdig därför att han tror på Gud. Det nya liv i Gud, som ställer så höga krav och kräver mycket försakelse av den egna viljan, står inte nämnt här. Det kommer nämligen inte som ett villkor för att få vara Guds egen och inte som en prestation i gengäld för vad Gud har gjort, det väller fritt fram därför att tron är kärlek till den Gud som förbarmat sig och därför också en ny håg att lyda Honom — av fri vilja och av tacksamhet. Det är därför som löftet kommer före lagen. Men det är också därför som lagen måste komma i det följande — den lag som i sin fullkomning är kärlekens konungliga lag, uttryckt i orden: Att göra din vilja, min Gud, är min lust, och din lag är i mitt hjärta, Psalt 40:9. Till 1 Mos 15 och särskilt vers 6 har Paulus gjort den stora utläggningen i Rom 4 och Gal 3.

5 Att hjälpa Gud på traven

Strax efter denna höjdpunkt i trons historia följer så en djup vågdal i det sextonde kapitlet. Sara, som inte längre förmår tro på löftet om en son genom henne, råder Abraham att ta en bihustru. Genom vår kännedom om babylonisk äktenskapsrätt vet vi, att detta förslag överensstämde med gällande rätt i dessa trakter av jorden. Månggifvet var ett avsteg från skapelseordningen likaväl som blodshämnden — angående bådaderna se Lemeks historia i 1 Mos 4:19_24 — ett avsteg som Gud hade överseende med tills vidare, dvs till dess lagen skulle få sin fullkomning i Kristus. Jesus avvisar månggifvet och visar tillbaka på Skaparens ordning, enligt vilken äktenskapet förenar en man med en kvinna, Matt 19:3_6.

Om åtgärden att ta en bihustru kan sägas, att Abraham inte visste bättre. Det är inte detta i och för sig som betecknar att han faller ur tron. Men han följer på Saras inrådan sin egen önskan att »hjälpa Gud på traven», när han ser att tiden går och ingenting blir av, samtidigt som den biologiska möjligheten för honom och Sara att få en son krymper till ingenting. Det är detta som utgör Abrahams fall: att han inte orkar hålla ut i tro utan går sina egna vägar för att förverkliga Guds löfte. Och denna självrådighet har som alltid förbannelse med sig i släptåg.

Tio år hade Abraham bott i Kanaan, utan att löftet om en son hade infriats (v 3) och det är mänskligt att hans tålmod tryter, helst utsikterna minskar för varje år.

Lusten att hjälpa Gud på traven sammanhänger med ett synsätt enligt vilket Gud handlar valhänt, utan eftertryck, utan att vara resolut, och den trogne frestas då att själv visa hur det skall gå till, såsom Sebedei söner den gången de erbjöd sig att hjälpa Jesus genom att bedja ner eld från himmelen över en samaritisk by, Luk 9:54. Men det må erkännas, att Abraham hade bra mycket större skäl att falla för frestelsen än Jakob och Johannes. Gemensamt för dem alla tre är dock att de valde att handla efter människotankar, därför att de inte hade tro nog på Guds tankar. Och det är värt att minnas, att Jesus kallade Petrus en satan, när denne sökte få honom att gå människotankarnas väg i stället för den smala stig som var utstakad av Fadern, Matt 16:23. Abraham lyssnade till sin hustru Sara, inte till Gud, v 2.

Abraham tog slavinnan Hagar till bihustru, och denna blev havande. Det kunde hon inte bära med jämnmot utan blev hånfull mot den gamla Sara. Med sällsam logik klagar då Sara hos sin man: »Det var jag själv som lade henne i din famn, alltså är skulden din», skulle man kunna uttrycka det. Abraham med den benägenhet för eftergivenhet som är honom egen, hänvisar till att slavinnan enligt gällande rätt lyder under sin matmor. Men det gjorde Hagar inte längre. Innan hon blev bihustru var hon Saras egendom, men från och med hennes upphöjelse till bihustru var hon enligt gällande rätt inte längre slavinna och fick inte säljas, och inte heller hade Sara, såsom förut, rätt att göra med henne vad hon ville. Abraham försöker dra sig ur saken, men med medel som enligt dåtida rättsuppfattning var tivelaktiga.

Sara är emellertid inte sen att begagna sig av den fullmakt hennes man har givit henne. Hon tuktar Hagar, som om denna alltså hade varit hennes slavinna, med andra ord slår hon henne. Hagar finner sig inte i detta utan ger sig iväg, naturligtvis i riktning mot sitt hemland Egypten och vandrar alltså in i öknen Sur i de nordöstra gränstrakterna av detta land. Men där, vid en källa i öknen, möter henne en ängel med frågan: Varifrån kommer du, och vart går du? På äldre svenska heter det: Vadan och varthän? Det är människosläktets eviga fråga. Varifrån har vi kommit hit till denna underliga värld, och vart är vi på väg? Vad är meningen med vårt liv?

På ängels uppmaning vänder Hagar tillbaka hem, nu med löftet att bli stammmoder för folk av oräknelig myckenhet. Det är en förgrening av trons historia ut i den allmänna historien. Arabvärlden räknar sin härstamning från den son, Ismael, som Hagar skulle föda till världen. Namnet Ismael, som betyder: »Gud hör», gavs honom av ängeln vid vattenkällan.

Källan blev kallad Beer_Lahai_Roi, den Levandes brunn, han som ser mig. Ty där hade Hagar, gripen av helig bävan uttalat orden: Har jag då verkligen fått se en skymt av honom som ser mig?

Att det finns en som ser mig, det är min och otaliga människors erfarenhet. Wallin uttrycker den i sv ps 20: (1937 års psalmbok)

I det djupa, i det höga råder en osynlig hand,
och ett aldrig slutet öga vakar över minsta grand.
Intet valv dig innestänger, dit den handen icke når.
Ingen natt omkring dig står, dit det ögat icke tränger.
Vart du flyr, och var du är, före dig är Herren där.

Men mestadels stannar det vid upplevelsen att Någon ser mig. Att jag själv skulle få se en skymt av denne Någon, det är någonting oväntat och oerhört. Det är emellertid värt att märka, hur konsekvent Bibeln genom sina många olika författare håller fast vid att ingen människa kan se Gud. Den som mötte Hagar vid brunnen, kallas »Herrens ängel». På flera ställen i Bibeln förekommer det, att Herrens ängel så att säga representerar den Gud som intet mänskligt öga kan se (1 Mos 22:11, 31:11, 2 Mos 3:2 m fl) och uttalar Guds budskap till människor, men det framgår alltid att man skiljer mellan den ängel som uppenbarar sig och kan ses och den Gud som icke kan ses men talar genom ängeln. Här är icke platsen att gå in på frågan i vad mån vi här möter den andra personen i Treenigheten, Sonen, född av Fadern före all tid. Det må vara nog att hänvisa till ställen, där den tanken ligger särskilt nära, såsom Jes 63:9 och framför allt Mal 3:1_4.

Innan vi lämnar 1 Mos 16, bör några ord också ägnas profetian om Ismaels avkomlingar, araberna. Vildåsnan står som symbol för den frie ökenbeduinens sinnesart och livsform. Arabvärldens inbördes splittring gör denna väldiga folkgrupp svag utåt: Ismael, arabvärlden, skall ligga i strid med sina bröder. Gud älskar alla människor. Israel, egendomsfolket, är bestämt till att lida mycket för att därur skall framgå välsignelse för alla genom Israels son, Kristus. Men till dess folken och de enskilda finner sin Frälsare, är deras historia en berättelse om kulturers uppgång och fall, om krig och fred, om kretsgång och meningslöshet. Kort sagt: i folkens öden, så länge de inte är sammanlänkade med Kristus, gör sig samma monotoni gällande, som vi under bilden av ankarkättingens rassel iakttog vid läsningen av 1 Mos 11. Och de grenar av Abrahams ätt, som (tills vidare) inte har något med den utlovade välsignelsen i Kristus att göra, lever kvar i denna rasslande monotoni.

6 Förbundet bekräftas

I sjuttonde kapitlet förnyas förbundet med Gud. Ingen, som har tagit några steg på trons väg, förundras över detta gång på gång återkommande förnyande av förbundet. Det är alla kristtrognas erfarenhet, att så behöver ske. En bonde i Estlands svenskbygd reste sig en gång i bönhuset och bekände, att han behövde förnya sitt förbund med Gud. Den bekännelsen blev orsak till en stor väckelse i svenskbygden. I Abrahams historia är det inte människan som tar initiativet — och så var det väl djupast sett inte den gången i svenskbygden heller. Det är Gud, som gång efter annan finner tiden vara inne att förnya sitt förbund. Men varje gång kommer ett nytt moment in i bilden. Medan Gud i femtonde kapitlet inte krävde någonting av Abraham, endast gav löften, så kommer här, i sjuttonde kapitlet, lagen in, inte i sin helhet, men i och med budet om omskärnelsen. Denna rit fanns bland många, troligen de flesta av Israels grannfolk — filistéerna, som senare kom in som vikingar från väster, väckte uppseende genom att vara oomskurna. Omskärnelsen kan och kunde ske på ganska olika sätt hos olika folk, men innebar hos Israel att förhuden skars bort. Hos grannfolken var det en manbarhetsrit och utfördes därför först när pojken skulle erkännas som man. Hos Israel däremot skulle den ske på det späda gossebarnet åtta dagar efter födelsen (v 12). Den skedde inte på grund av urgammal sed, utan i lydighet för ett Guds bud: däri ligger den viktigaste skillnaden, och detta gör att omskärnelsen med rätta av den kristna kyrkan har setts som en förebild till dopets sakrament. Man kan säga, att den innebär ett utbyggande av förbundet på djupet och bredden: på djupet i och med den fulla överlåtelse med själ och kropp, som denna smärtsamma märkning betecknar, på bredden genom att alla manliga medlemmar av det blivande folket skulle undergå denna behandling.

Närmast är omskärnelsen ett tecken på tillhörighet till Guds folk, ungefär som den romerske slavens brännmärke i pannan berättar vem som var hans ägare. Samtidigt symboliserade den vad som upprepade gånger kallas hjärtats omskärelse, 5 Mos 10:16, Jer 4:4, Apg 7:51, Rom 2:29, Kol 2:11 och som, om man läser dessa ställen med eftertanke, torde innebära ett spåkande av den egenvilja som på grund av syndafallet hör till vår onda natur. Att detta spåkande gör sig gällande på alla livets områden, från det sexuella, som givetvis särskilt starkt antydes genom omskärelseriten, är inte det enda område där detta spåkande är nöden. Samtidigt utgör det inte heller något undantag från den regeln, att allt vad Gud har skapat är gott, och intet är förkastligt, när det mottages med tacksägelse. Att detta gäller även den sexuella gemenskapen i äktenskapet, därom vittnar särskilt Gamla testamentet rikligen — något som dock här inte finns anledning att ingå på.

Sexuallivet är ett område, där det blir särskilt klart och uppenbart, om människan vill lyda Gud i tro eller inte. Vår tid har gott om illustrationer till detta faktum. Den som inte här vill lyda Gud, lyder honom inte på något annat livsområde heller. Detta kan tjäna

som bidragande förklaring till att »märkningen» av egendomsfolket skulle ske just på sexualorganet.

Vid detta förbund uppenbarar sig Gud under ett nytt namn, El Schaddai, i vår Bibel översatt med Gud den Allsmåttige. Språkligt har man ställt det i relation till ett ord som betyder »berg», och vi påminner oss hur ofta Gud i Bibeln kallas »klippa». Enligt en äldre teori skulle namnet betyda »Gud som är nog» — jämför Klag 3:24, 2 Kor 12:9. Först när Gud uppenbarade sig för Mose, gav han tillkänna sitt namn Jahve, Jag är den jag är, 2 Mos 3:14, det namn som i vår Bibel är översatt med ordet »Herren».

Samtidigt förändras Abrahams och Saras namn. Först nu får alltså den hittillsvarande Abram namnet Abraham (fader till en myckenhet), liksom Sarai får sitt namn ändrat till Sara (furstinna). Och denna gång uttalas välsignelsen särskilt över Sara.

När nu Gud till råga på allt detta förnyade löftet om en son, född åt Abraham av Sara, föll Abraham ned på sitt ansikte och log, ty detta föreföll honom orimligt och löjeväckande med hänsyn till båda makarnas höga ålder. Han försöker så att säga att återföra Guds rimlighetens gränser och beder: »Måtte allenast Ismael få leva inför dig!» Men Gud vidhåller sitt löfte. Man får tänka sig Abraham leende som en reaktion i det första ögonblicket, inte som ett framhårdande i otro: när Gud bekräftar att han bokstavligen menar vad han säger, då tror Abraham, jf Rom 4:19. Det finns en skillnad mellan Abrahams första, bävande reaktion och Saras leende i kap 18, alldeles som, i Nya testamentet, mellan Sakarias' klenro i Luk 1:10 och Marias häpna undran i Luk 1:34.

Saras leende i 1 Mos 18 sker i ett sammanhang där det ingalunda står klart ännu, att det är Gud som talar. Tre främmande män kommer på besök i Abrahams tält. Sannolikt har den gamle, som sitter under den uppstöttade tältflik som på samma gång utgör dörr, tagit sig en middagslur under den värsta hettan, ty ordagrant står det att han fick se tre män stå över sig (v 2) — så överrumplande har besöket kommit. Bibelns berättelser kallas av de kristtrogna inte för sagor. Men det hindrar inte att folksagorna innehåller många drag, som återfinns och får sin fullkomning i Bibeln. Vida spridd i sagorna är tanken, att en högt uppsatt person, ja, en gud, kan komma på oväntat besök hos människor, varvid det visar sig på deras sätt att ta emot den objudne gästen, hurdant deras innersta sinnelag är. Av vår berättelse framgår i fortsättningen att de tre männen är änglar, men en av dem är Herrens ängel, representerande Gud själv. Fastän störd mitt i sin sköna middagssömn, kommer gamle Abraham kvickt på benen. Som en ynnest utber han sig att få se de tre som sina gäster, anspråkslöst uttrycker han sig om vad huset förmår, lite vatten och lite bröd. Men han bönfäller dem att stanna »eftersom I nu haven tagit vägen förbi». Den äldre översättningens: »förty derföre ären I komne» ger uttryck åt Abrahams tanke, att Gud lett dessa vandringsmäns steg just hit för att han skulle få glädjen att undfåga dem. Osökt för allt detta i tankarna, hur Jesus i Matt 25 låter oss veta, att Han själv möter oss i de människor som kommer i vår väg.

Den gamles glada iver är rörande. Han skyndade sig in i tältet för att säga till Sara att baka, han hastade till boskapen för att själv välja ut den bästa kalven — sådant överlät han inte till tjänaren, och denne skyndade sig, på Abrahams tillsägelse, att red ut till den. De främmande är inte över sig tacksamma. På den gamles bevekande bön att få bjuda på något svarar de kort och tvärt: som du har sagt. Men detta kan inte på minsta sätt störa Abrahams glädje, han fortsätter att göra allt för sina gäster, och medan äter i skuggan av ett träd, står han hela tiden hos dem som uppmärksam värd för att se till att ingenting fattas.

Det var i österlandet opassande att vid ett sådant tillfälle fråga efter hustrun. Än mer, när främlingarna frågar efter Sara, sätter de fingret på Abrahams ömma punkt, detta som han i långt mer än tio år dag och natt har talat med Gud om, klagat över i sin nöd, suckat åt i uppgivenhet: att Sara trots alla Guds löften var ofruktbar och på sin höga ålder inte kunde få någon son.

Då sade han, står det. En av de tre lösgör sig från de andra och framträder som den talande. Det är Herrens ängel, genom vilken Gud talar. Läsaren förstår det, även om det väl ännu var fördolt för Abraham och Sara. Och Han säger, att Sara nästa år vid samma årstid skall ha en son.

Sara stod bakom ryggen på främlingen som talat. Hon log för sig själv när hon hörde vad främlingen sade, främlingen, som kanske kunde vara en kringvandrande spåman och siare. Men med ett hemlighetsfullt vetande frågar nu främlingen, som nu plötsligt kallas Herren (ty genom Herrens ängel talar Herren), varför Sara log. Kanske anande Guds närvaro, blir Sara skuldmedveten och nekar. Men den främmande upprepar: Jo, du log.

Isaks födelse är föregången och omvärd av löje. I kapitlet om Isak får vi återkomma till det ämnet.

7 Abrahams förbön

Emellertid bryter de tre männen upp, och Abraham följer dem till vägs. Och medan de två andra änglarna fortsätter i riktning mot Sodom, har den ängel, som nu kallas Herren, stannat. Och Abraham stod kvar inför Herren. I de orden finns hela Abrahams tro som i ett nötskal.

Berättelsen om Abrahams förbön för Sodom är för alla tider lärorik när det gäller bönen. Han börjar med att fråga, om inte staden kunna skonas, om det finns femtio rättfärdiga där. När han får ja på frågan, »prutar» han med fem och kommer ned till fyrtiofem. Även nu blir han bönhörd. Men då — och det är viktigt — blir han djärvare och vågar ta större steg, han prutar ned antalet med tio i sänder. Och varje gång blir han bönhörd. Så går det till, att Gud lovar skona staden, även om det där inte skulle finnas flera än tio som lever rättfärdigt.

Där slutar Abrahams bönekamp för Sodom. Säkerligen trodde han att det skulle finnas åtminstone tio rättfärdiga, och han kunde lugnad gå hem.

Men den profetiske Anden slutar inte där. Bibelläsaren står här liksom på en järnvägsbank, där man ser de två rälssträngarna perspektiviskt konvergera och närma sig varandra mer och mer ju längre bort man riktar blicken. Man ser dock inte ända bort till horisonten. Hade man gjort det, så hade man sett de två linjerna sammanlöpa i en punkt. Men ett svagt backkrön skymmer horisonten, och det allra sista man ser av de två rälssträngarna är två linjer som kommit mycket, mycket nära varandra. Man säger sig, att om slätten hade varit alldeles plan, hade man sett dem förenas. Så närmar sig i vår berättelse de två linjerna, Guds rättfärdighet och Guds kärlek, varandra undan för undan, så att vad som åtskiljer de båda är först femtio, sedan fyrtiofem, så trettio, tjugu och tio. Längre kommer man inte här. Men fortsättningen kommer i sinom tid. Tanken kan inte hejdas, utan går vidare till frågan: Om det finnes en enda rättfärdig — skulle du, Gud, inte då skona alla för denne endes skull?

Profeten Jeremia har dragit ut tankelinjen dit, eller rättare sagt: Guds Ande har dragit ut den, när Herren genom profeten säger, att om det finns någon enda i Jerusalem, som gör rätt och sanning, så skall han förlåta hela staden. Jer 5:1. Och hos profeten Hesekiel säger Herren att han söker i det heliga landet efter en enda, som skulle kunna träda fram och ställa sig i murens remna, träda i bräschen för allt folket — om så vore så skulle han inte fördärva landet. Hes 22:30. Här löper linjerna samman i en punkt, här sias om Jesus och Golgata.

Sodom blev förstört, och därom talar det nittonde kapitlet, som tillika berättar om Lots räddning och om det bedrövliga slutet på hans levnad. Eftersom allt detta endast indirekt berör Abraham, lämnar vi det åsido.

Förbryllande verkar berättelsen i det tjugonde kapitlet. Sara var nittio år gammal — kan hennes åsyn ha upptänt kung Abimeleks åtrå? Om så vore, att hon vid denna höga ålder hade bevarat ett ungdomligt utseende, hur då förklara, att hon i kap 12 ler vid blotta tanken att hon skulle kunna få barn med sin man?

Detta är bara ett exempel på den mängd problem som uppstår när man med eftertanke läser dessa berättelser, och i stort sett ingår denna framställning inte på dem. Men i detta fall är svårigheten så pass iögonenfallande, att den bör beröras.

Troligt är, att skilda traditioner om Abraham sammanarbetats till den nu i Bibeln föreliggande berättelsen. Källorna kan ha varit skrivna, men tänkbart är också att de förelegat i muntlig form, och i så fall, liksom t ex finnarnas Kalevala, i ordagrant fixerade vändningar, som bevarades i minnet genom upprepning. Den som sammanarbetat det hela, kallas ofta i vetenskapliga sammanhang redaktören — han har ju redigerat den nu föreliggande berättelsen. Redaktören har inte känt sig bunden av krav på att framlägga alla händelser i kronologisk följd. Snarare har han vägletts av teologiska och andliga synpunkter. Under det att vetenskapen visar en tendens att göra redaktören till den store fördärvaren, därför att han av allt att döma har gjort sitt urval utan att ta hänsyn till det litterärt intressanta, ja, ibland stympat den ena eller andra källans framställning till men för det litterära värdet, så är den som läser Bibeln i frälsningsavsikt snarare benägen att i redaktören se ett Guds utvalda redskap, som ofta bättre än själva källorna hjälper oss att se och höra vad Anden vill säga oss genom vad som berättas.

Utifrån en sådan betraktelse framstår det rätt klart, att redaktören konsekvent motarbetar läsarens inneboende tendens att upphöja Abraham till hjälte. Varje gång Abraham nått en höjdpunkt i sin vandring i tro, kommer därför en vågdal, ett fall ur tron. Sannolikt är det därför, som redaktören har placerat denna berättelse här. Så som den är införd i sammanhanget, framstår också risken som överhängande, att tvivel skulle kunna uppkomma om vem som är fader till den son som Sara inom kort skall föda. Berättelsen låter oss sålunda se, hur Guds frälsningsplan ständigt på nytt är hotad — och dock genom Guds rådslut föres igenom.

8 Äntligen!

Äntligen, äntligen! I det tjuguförsta kapitlet berättas om löftessonens födelse. Flera gånger i Guds folks historia har födelsen av en man med kallelse till särskilda uppgifter varit föregången av lång längtan och ihärdiga böner, såsom fallet är t ex med Samuel. Men aldrig före Frälsarens födelse har barnet varit så efterlängtat som Isak. Namnet — som kanske redan tidigare existerade som egennamn — har för hebreiska öron anknytning till det verb som betyder »skratta». Nomadfamiljens grannar skrattade åt att ett så åldrigt äkta par kunnat få en son. Men de gamla föräldrarnas hjärta var fyllt av det heliga löjet, jublet över G under. I framställningen om Isak får vi anledning återkomma härtill.

I slutet av tjuguförsta kapitlet kommer den för Abraham föga smickrande notisen, att hedningen Abimelek, som tidigare (kap 20) blivit bedragen av Abraham, nu kräver hans ed på att inte begå något ytterligare svek mot honom eller hans efterkommande. Abimelek har märkt att Gud är med Abraham. Ja, Gud är verkligen med denne alltför mänskligt trosfader, helt enkelt därför att han har blivit kallad och har följt kallelsen. Det betyder inte att Gud låter sig nöja med Abrahams synder och svek. Men det betyder att han inte tar sin hand ifrån honom.

Abraham avlägger den förödmjukande eden. På samma gång får han ett kärkommet tillfälle att äntligen komma till tals med Abimelek i en livsviktig fråga. Av vatten och brunnar beror nomadens existens. Abrahams tjänare har funnit en vattenåder och grävt en brunn. Den brunnen har visat sig ge så mycket vatten, att Abimeleks folk har kört bort Abrahams folk ifrån den — ännu en trosanfäktning för Abraham, som av Gud fått löftet att allt land han såg skulle ges åt honom och hans

efterkommande, 13:15. Det hebreiska verbets form låter förmoda, att Abraham gång på gång har anfört klagomål hos Abimelek, men det har gått så som det kan gå för oss hos byråkratiska makthavare: den mäktige påstår sig aldrig ha hört talas om saken, ja han är fräck nog att förstärka detta påstående med att säga, att Abraham själv ingenting sagt och att han själv inte har haft en aning om ärendet. Abraham låter dessa byråkratiska lögnar passera oanmärkta, då han nu äntligen lyckas få rättelse i själva saken. Ur högtidliga former bekräftas Abrahams rätt till den brunn som han själv har låtit gräva. Sju lamm spelar en viktig roll i ceremonien. Våra tankar leds till Lammet som skall leda oss till vattenkällor, Uppb 7:17. Den anspråkslösa framgången gör Abraham så glad att han planterar en tamarisk, 21:33. Den som planterar ett träd, tror på en framtid. Nyttjanderätten till brunnen blir för honom en underpant på Guds löfte om landet. Äntligen!

Kapitlet om Isaks offerande sparar vi till avsnittet om Isak.

Det tjugutredje kapitlet berättar om Saras död. Abraham, som inte ägde en fotsbredd mark i landet, ville skaffa en gravplats. Den skulle för de efterkommande bli en förbindelse bakåt, till historien om Guds kallelse och löften. I trakten av Hebron bodde hetiter, ett folk som fornforskningen numera vet ganska mycket om. Abraham finner sig hos de i stadsporten (v 18) församlade stadsäldste för att inleda förhandlingar. Saken är ömtålig. Abraham är ju en ger, en nomadiserande främling utan egentliga medborgarrättigheter. En ger kunde i princip inte få rätt att äga mark. När Abraham börjar sitt anförande med att betona att han är en ger, sker det för att förebygga onödiga oro för att han skulle försöka bli jordägare i egentlig mening. Hetiterna svarar artigt. Har Abraham ödmjukt — kanske också med en smula bitterhet — kallat sig ger, främling utan rättigheter, så kallar hetiterna honom en Guds hövding. Men det generösa anbudet att begrava sina döda i den förnämligaste av deras gravar är egentligen ett knep: genom att få honom att nöja sig med att låna grav hoppas de få honom att avstå från att äga en. Abraham låtsas som om han inte hade hört detta. Är kollektivet emot att släppa in en främling som ägare av en grav, så kanske en enskild skulle kunna betrakta honom som förmånlig affärspartner. Abraham ber att de övriga ville lägga sig ut för honom hos Efron, som vid ändan av sin åker har en lämplig klippgrav. »Mot full betalning» vill han köpa den »till egen grav».

Spänningen i denna berättelse beror på att Abraham nu står nära förverkligandet av ett första mål då det gäller besittningstagandet av det utlovade landet. Skall det lyckas honom att bli ägare till en egen grav? Efron är lika slug som Abraham och de övriga. Han erbjuder med varm hand Abraham att som gåva få både åkern och gravgrottan. Och fastän han tar alla närvarande till vittnen på sitt generösa bud, så förstår alla att det inte är allvar. Han vill höra hur mycket Abraham är villig att bjuda, det är hela saken. Men Abraham är klok nog att inte ge ett bud. Efron upprepar sitt anbud att skänka honom jordstycket och säger, i förbigående, med låtsad likgiltighet, att en sådan gåva kan han tillåta sig, ty vad betyder ett värde av fyrahundra siklar silver mellan två så välbärgade personer som honom och Abraham. Och Abraham förstår den fina vinken. Att beloppet är en mycket saltad räkning på försäljningsobjektet, bekymrar honom inte, och utan att pruta väger han omedelbart upp de fyrahundra siklarna i hela församlingens åsyn. Han begraver Sara i grottan. Och än en gång upprepas i kapitlets sista vers att åkern med grottan härmed var överlåtten åt Abraham till egen grav. Äntligen en fotsbredd mark! Äntligen!

Hur viktigt detta är förstår man bäst, om man lägger märke till hur ofta det i det följande upprepas. Se 1 Mos 25:9, 49:29, 50:13. Efter många år av trägen förbuden har Abraham fått en första underpant på löftet om Kanaans land.

Med förbigående av det tjugufjärde kapitlet, som skall behandlas i Isaks historia, går vi så till det tjugufemte, där Abrahams historia slutar. Hans söner med Ketura hör så att säga till allmänna historien. Också bakom dennas öden och gestalter döljer sig den Osynlige som leder världshistorien mot ett mål. Men till frälsningshistorien hör inte dessa här uppräknade stammar och folk — inte ännu. Ty frälsningen kommer genom honom, i vilken alla löften har sitt Ja och Amen.

Sina söner med Ketura hänvisar han att bo eller nomadisera i Osterlandet, och hela arvet efter honom låter han Isak få. Det ser ut som partiskhet men skall ses mot bakgrunden av Guds kallelse och löfte. Det är genom Isak välsignelsen skall komma. Skilsmässan mellan Isak och hans halvbröder är nödvändig, lika nödvändig som i Nya testamentet skilsmässan mellan Kristi församling och världen.

Abrahams testamenteriska förordnande beror alltså inte på en personlig nyck eller på lust att favorisera. Det är ett uttryck, ännu inför döden, för hans oryggliga tro att Gud skulle hålla sitt löfte, löftet att genom det folk som skulle framgå av Isak skulle komma välsignelse för alla människor. Den välsignelsen är välsignelsen i Jesus Kristus.

Studiefrågor

1 Ge exempel ur egen erfarenhet på hur bibliska gestalter har kunnat bli levande för senare tiders kristna, hur de har kunnat bli medvandrare på livets väg i lika hög grad som livs levande människor. Vad kan det komma sig att just Bibelns gestalter fått en sådan ställning? Vad har deras bekantskap kunnat ge sentida vänner i kyrkan?

2 Läs igenom något av de »Abrahams-kapitel» i NT som nämndes i första kapitlet. (Rom 4, Gal 3 och 4 samt Heb 11: 8-20). Vad är det för sidor hos Abraham som Paulus tar fasta på? På vilka sätt borde Abraham tjäna som ett föredöme för kristna människor?

3 Ge andra exempel på hur Guds tilltal till en människa har kunnat förvandla den människans liv. Exempel kan hämtas ur

Bibeln, men också ur kyrkans historia, ur litteraturen och ur den egna bekantskapskretsen. Hur har Gud talat till dessa människor? Har han talat direkt eller genom andra människor? Har hans tilltal kommit oväntat eller förberett? Vad har vi att lära av de olika exemplen?

4 Vad kan vi lära av att Gud lät Abraham 'bryta upp utan att ens veta vilket land han skulle till i slutet av första kapitlet? Hur skulle vi ha reagerat i en sådan situation? Vad säger vår reaktion om vår tro?

5 Ge olika exempel på att Bibeln skildrar Abraham som en människa med både goda och dåliga sidor. Vad betyder det för oss att Abraham framträder så mänsklig?

6 Vad betyder det för oss att veta att »Gud sörjer för att den lilla båten inte går under även när stora fartyg förliser» i kapitel 3?

7 Vad kan vi lära av Abrahams öden om en kristens inställning till denna världens rikedomar? Se t ex i slutet av kapitel 3!

8 Ge andra exempel på »tro mot alla odds». På vilka sätt kan Gud sätta människans tro på prov? Hur skulle kyrkan ha sett ut om det inte funnits människor som genom tiderna vågat tro mot alla odds?

9 Ge exempel på lagbud som gällde i det gamla förbundet men som är upphävda i det nya förbundet när lagen fullkomnats i Kristus. Vad kan det komma sig att Gud på det sättet uppenbarade den fullkomliga lagen i etapper?

10 Det förekommer både i Bibeln och folksagorna att högt uppsatta personer kommer på oväntat besök till »vanliga» människor (Kapitel 6). Vad vill dessa berättelser egentligen säga? Vad är den viktigaste lärdomen av Jesu skildring av den yttersta domen i Matt 25?

11 Abrahams historia är på ett sätt en lång framställning av en enda sak: Hur det går för den som kallas av Gud och följer kallelsen (Inledningen av kapitel 8). Vad kan vi i detta avseende lära av Abrahams öden?
{biblink}